

Langspeelplaten zijn weer actueel

Werden begin jaren '80 de zwarte schijven bij bakken langs de weg gezet, nu trekken velen zich de haren uit het hoofd. Zolders van ouderlijk huizen worden afgespeurd naar wat bewaard bleef.

door Tjako Fennema

In de herwaardering van vinyl tekenen zich inmiddels drie generaties af. Er is een groep die al meer dan 65 jaar met het fenomeen langspeelplaat optrekt.

Dan heb je de babyboomers die het met Beatles, Bob Dylan en Stones deden. En er is inmiddels ook de generatie - de na-babyboomers - die in de jaren '80 het staartje van de langspeelplaat meemaakten (de cd kwam in 1982) en die nu met name de pop-lp herwaarderen. Het is zo ongeveer de generatie die met Fleetwood Mac, UB40 en The Eagles opgroeide. Vaak kochten ze hun favoriete muziek op toen kostbare cd's, terwijl de lp's bij stapels in de vuilnisbak werden gekieperd. En nu zie je bij de kringloop, vintage winkels en zelfs bij de nog weinig resterende cd-speciaalzaken weer lang-

speelplaten in de bakken.

ZOLDERS INSPECTEREN

Speciaal probleem bij tweedehands pop- en jazz-lp's is dat de hoezen meestal zwaar te lijden hebben gehad van studentenkamer-kokosvezeltapijt, opgedroogd bier, Pinard slobberwijn en geurvlagen van hash. Maar nu worden babyboomers aangespoord om oude verhuisdozen en zolderkasten te inspecteren op 'hun lp's van toen'. Dat leverde bij uw redacteur lp's op van de Mauthausen-lieder met Liesbeth List, van Melanie, The Mama's en the Papa's, Dave Brubeck, Gilbert O'Sulli-

van, Bob Dylan, Nederlandse popformaties als Alquin, Golden Earring(s) en Rob Hoeke's Drinkin' on my bed. Dergelijke platen zijn inmiddels geruisloos afgevoerd naar de 2016-studentenkamers, evenals een exemplaar van de duizenden ooit in ons land verkochte vintage Dual-, Lenco- en Thorens platenspelers en platenreinigers. Ze worden ontstoft op weg naar hun nieuwe bestemming. Terzijde melden we nog dat de echte liefhebber de neus ophaalt voor zo'n krakkemikkige USB-platenspeler met zo'n gammel pickup-armpje. En waarom zou je een lp overzetten op de harde schijf van je pc? Dat is toch niet echt? Zoeken is het ook naar de Nikko-, Sansui- of Kenwoodversterker van pa, want schade en schande leert dat lang niet alle versterkers van na 2000 nog een hooggevoelige en gecorrigeerde pickup-ingang kennen.

KRAFTPAPIER

Wie deze periode op een leuke manier in kaart brengt is de Engelse auteur Mike Evans, en de ramsj-uitgever Librero bracht voor een spotprijs in een welverzorgde Nederlandse vertaling een erg leuk kijk- en leesboek uit, dat zelfs in menige Nederlandse boekhandel op de stapel ligt!

Alhoewel in de honderden kleurafbeeldingen vele lp-hoezen de revue passer, is het boek niet als hoezenboek

Een luxe beeld- en geluidmeubel uit 1959: televisie, radio, platenspeler en bandrecorder in één, van het merk Kuba, gemaakt in Wolfensbüttel, Duitsland.

bedoeld, alhoewel er het nodige van beroemde ontwerpers als Hypgnosis en - uit de oertijd - Alex Steinweiss voorbij komt, maar studio, fabricage, marketing en platenspelers worden uitgebreid belicht met vaak prachtige foto's. De auteur heeft niet de pretentie om de vroege jaren van de lp - ooit in 1948 geïntroduceerd - uitgebreid in kaart te

brenge, maar daar zijn andere auteurs voor, zoals onze medewerker Leo Boudewijns die zijn hand niet omdraait voor Edison-wasrollen en in 'krapapieren hoezen' verpakte, 100 jaar oude, broze schellakplaten. Maar je kunt de generatie van auteur Mike Evans niet kwalijk nemen dat hij die periode slechts uit museale omgeving kent. En wie weet >

Boven: opnametechnicus en producer hebben genoeg aan deze apparatuur om een live-optreden van jazzsaxofonist Stan Getz op de grammofoonplaat vast te leggen - New York 1964. **Rechts:** één van de iconische lp's: Sgt Pepper's Lonely Heart Club Band van The Beatles uit 1967. **Links:** drukte in een Londense platenwinkel.

> er nog wat kraftpapier is?

VAN SCHELLAK TOT VINYL

Vanzelfsprekend is het boek op de anglo-amerikaanse popcultuur gericht, maar dat gold ook voor de Nederlandse popscene nadat The Beatles de wereld van de populaire muziek op zijn kop zetten. Dat moment werd gemarkeerd

Uitvinder Peter Goldmark naast een stapel 78-toerenplaten waarop evenveel muziek staat als op de stapel lp's onder zijn arm.

door de dramatische afgang van The Foury'o'd, een zanggroep die aan een Amsterdams katholiek kerkkoor was ontsnapt (in het Kurhaus van 1964 weggejoeld in het voorprogramma van The Stones).

Het boek komt echt tot leven op het moment dat schellak definitief is vervangen door vinyl. Grote historische en actuele foto's laten het nodige van het fabricageproces zien. Sowieso geeft het boek vele achter-de-coulissen foto's die niet eerder bij elkaar werden getoond. Een apart hoofdstuk wordt gewijd aan twee 17-cm plaatjes: de 45-toeren single (f. 3,65) en de 45-toeren EP (extended play). Die laatste voor de toen gangbare prijs van f 6,25. Daarbij kwamen ook de liefhebbers van klassieke muziek in zicht, die zodoende twee complete ouvertures kon beluisteren. 30- en 25-cm langspeelplaten golden als een kostbare aanschaf in de orde van 18,50 tot 31 gulden. Maar het boek davert door met rock 'n roll en label-geschiedenissen van de roemruchte jazzproducent Norman Granz en producent Creed Taylor, het fameuze jazzlabel Blue Note, het soulabel Motown (naar Detroit, motor-town), picture discs en actuele poplabels als Island, enzovoort.

PLATENZAKEN

Hoewel platen met een superlange speelduur tot 75 minuten per lp wel worden belicht, worden de 16 2/3 toerenplaten, zoals de fameuze studio van Rudy van Gelder die 'sneed', niet besproken. Ook de ontwikkeling van het concept-album komt aan bod, soms als dubbel-lp in klapalbum, waarin de muzieknummers een zekere samenhang vertonen. Dat leverde een generatie popliefhebbers op die precies weet dat na muzieknummer F, onherroepelijk nummer G volgt en die aanpak is inmiddels 'iconisch' geworden. Met lichte verwijzing naar de hilarische film uit 2000 over een underground lp-antiquariaat (naar het boek van Nick Hornby: High Fidelity) wordt een aantal lp-speciaalzaken wereldwijd aangestipt, waarbij dan net onze bloedeigen Concerto/Am-

Jazzmusicus Herbie Hancock met een plaat in 1986.

sterdam en Plato/Venlo ontbreken. Maar beide kunnen dan ook niet op tegen bijvoorbeeld Amoëbe, een in een voormalige busremise gevestigde cd/platenzaak in Hollywood, waar zelfs een afdeling Nederlands is met cd's van Mieke Telkamp, Lou Bandy en The Nits. De Nederlandse eindredactie nam wel een vier pagina's tellend overzicht van Nederlandse platenzaken op, alsmede een lijstje van platenperserijen wereldwijd. Zeker afgezet tegen de prijs is dit boek een begerenswaardige aanschaf om vaak in te bladeren. De auteur wortelt in de pop, komt uit de Liverpool-scene en heeft sinds de jaren '80 een forse reeks boeken over popcultuur op zijn naam staan, van Woodstock tot David Bowie.

***Vinyl, de geschiedenis en revival van de grammofoonplaat*, door Mike Evans, uitg. Librero, 256 pp, € 20, afm. 26 x 26 cm., met register. ■**

